



Kurpiński Karol (1785-1857)

Jeden z najbardziej znanych kompozytorów polskich przed Fryderykiem Chopinem. Obok Józefa Elsnera uważany jest za ojca polskiej opery narodowej

Karol był synem kościelnego organisty i kapelmistrza na dworze Sułkowskich (został ochrzczony 6 marca 1785 roku we Włoszakowicach w Wielkopolsce, dokładnej daty urodzin nie znamy). U ojca pobierał pierwsze lekcje gry na [skrzypcach](#) i [organach](#). W 1797 roku został organistą w kościele w Sarnowej (dziś to dzielnica Rawicza), a trzy lata później rozpoczął pracę w pałacowej orkiestrze hrabiego Feliksa Polanowskiego w Moszkowie koło Lwowa. W 1808 roku, gdy orkiestrę zlikwidowano, zamieszkał we Lwowie, gdzie uczył gry na [fortepianie](#). W 1810 roku przeniósł się do Warszawy i dzięki rekomendacji [Józefa Elsnera](#) objął stanowisko drugiego dyrygenta orkiestry Teatru Narodowego. W tym samym roku debiutował w Warszawie jako kompozytor, gdy wykonano jego [kantatę](#) ku czci Napoleona. W 1812 roku skomponował ważne dzieło programowe *Bitwa pod Mołajskiem*, opatrzone później tytułem *Wielka symfonia bitwę wyobrażająca*.

Pierwszą swą [operę](#) pt. *Dwie chatki* wystawił Kurpiński w 1811 roku, kolejną — *Pałac Lucypera* — w tym samym roku, co ugruntowało jego pozycję w środowisku artystycznym. W 1815 roku ożenił się z aktorką i śpiewaczką Zofią Brzowską i został członkiem Królewskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, któremu później dedykował pracę teoretyczną pt. *Wykład systematyczny zasad muzyki na klawikord* (1818 r.). Jednocześnie pisał kolejne opery, m.in. *Jadwiga, królowa polska* (1814 r.), *Zabobon, czyli Krakowiacy i Górale* (1816 r.) oraz *Zamek na Czorsztynie* (1819 r.).

Wzrastająca sława Kurpińskiego sprawiła, że w 1819 roku na jego cześć wybito złoty medal, a car Aleksander I mianował go swym nadwornym kapelmistrzem. Obok oper pisał Kurpiński także [balety](#) (np. *Wesele w Ojcowie* z 1821 roku, uznane za pierwszy polski balet narodowy), utwory orkiestrowe, wśród których czołowe miejsce zajmuje świetny *Koncert klarnetowy*. Tworzył ponadto dzieła kameralne i fortepianowe, a ważną częścią jego twórczości były okolicznościowe [polonezy](#). Był też aktywny jako publicysta — w latach 1820-21 redagował „Tygodnik Muzyczny” — pierwsze pismo muzyczne na ziemiach polskich.

W 1823 roku Kurpiński odbył podróż po Europie, zaznajamiając się z działalnością teatrów operowych, których zasady organizacyjne zamierzał przenieść na grunt polski. Od 1824 roku pozostał jedynym dyrygentem a zarazem dyrektorem Teatru Narodowego. Świetnie sobie radził na tym stanowisku — wystawiał nie tylko dzieła kompozytorów rodzimych, ale też słynne opery [Gioacchino Rossiniego](#), [Karola Marii Webera](#) i wielu innych. Ponadto dyrygował prawie wszystkimi ważnymi wydarzeniami muzycznymi w stolicy, w tym prawykonaniem *Koncertu fortepianowego f-moll* [Fryderyka Chopina](#) (1830).

Podczas powstania listopadowego Kurpiński pisał opery o tematyce patriotycznej i [pieśni](#), a wśród nich *Warszawiankę*, traktowaną wówczas jak hymn narodowy. Po upadku powstania utrzymał stanowisko dyrektora opery, a w 1833 roku dyrygował inauguracyjnym przedstawieniem w nowej siedzibie — Teatrze Wielkim. W 1835 roku założył przy nim Szkołę Śpiewu, której celem było zastąpienie zlikwidowanego konserwatorium.

Jego wysiłki natrafiały jednak na przeszkody: wybuchały liczne zatargi o repertuar i samodzielność działania narodowej sceny operowej. W rezultacie w 1840 roku Kurpiński podał się do dymisji. Pozostałą część życia spędził w osamotnieniu w swym domu przy ulicy Żelaznej w Warszawie. Zmarł 18 września 1857 roku w Warszawie i pochowany został na Cmentarzu Powązkowskim.

dr hab. Iwona Lindstedt

Ciekawostki

W bliskich kontaktach z Kurpińskim pozostawał w Warszawie młody Fryderyk Chopin. Kurpiński dyrygował jego utworami, a także należycie doceniał ich wartość. Chopin zaś w swej muzyce dwukrotnie sięgnął po tematy zaczerpnięte z utworów Kurpińskiego: w *Fantazji* op. 13 odwołał się do fragmentu *Elegii na śmierć Tadeusza Kościuszki*, a w *Fantazji f-moll* op. 49 zacytował jego pieśń pt. *Litwinka*, która była powszechnie śpiewana przez emigrację polską w Paryżu.

Jedną z najważniejszych innowacji wprowadzonych przez Kurpińskiego w pracy warszawskiej sceny operowej była zasad dubletów, czyli obsadzanie jednej roli przez dwóch solistów.